

Pravnik

2008

Prilozi

Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas

*Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas*¹ je s gledišta međunarodnog prava kompleksan pojam. Kao svojevrsna hrvatska inačica isključivog gospodarskog pojasa ZERP svojom primjenom daje Hrvatskoj suverena prava radi istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora te jurisdikciju glede zaštite i očuvanja morskog okoliša.

Uz sve njegove nedostatke u odnosu na međunarodni pojam isključivog gospodarskog pojasa među kojima se najviše ističe neuvrštenje odredbe o pravu na druge djelatnosti radi ekonomskog iskorištavanja i istraživanja² ZERP ipak ispunjava formu isključivog gospodarskog pojasa. Također njegova svrha, zaštita morskog bogatstva, a kroz to zaštita nacionalnih interesa je jednaka izvornoj svrsi isključivog gospodarskog pojasa kao pojma međunarodnog prava.

No usprkos tome ZERP za sobom povlači razne dvojbe i veliku netransparentnost zbog načina na koji je donošen odnosno odgađan. Kao takav on postaje politički, a ne međunarodno pravno dvojen. Gledajući u prošlost razne vlade na ovome prostoru su imale prilike, a i mogućnosti proglašavanja gospodarskog pojasa, no u konačnici nisu napravile očekivano. Počevši s osamdesetim godinama prošlog stoljeća tadašnja jugoslavenska Vlada, kasnije Vlada socialdemokrata te na kraju HDZ-ova Vlada su opravdavale svoje odstupanje od gospodarskog pojasa odnosno ZERP-a pozivajući se na nekakav viši cilj. Osobno smatram da ne postoji viši cilj od zaštite nacionalnih interesa, ali prihvaćam mogućnost da se nacionalni interesi mogu zaštititi na različite načine. S tom misli osvrćem se na posljednje opravdanje za neprovođenje ZERP-a od strane Vlade. Javnosti je predložena teza "ZERP ili EU" koju osobno smatram asprudnom. Analizirajući *Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas* je vrlo jasno vidljivo da je njegova primarna svrha ili bolje rečeno najviša svrha zaštita gospodarskih, a time i nacionalnih interesa. S druge strane ulazak u Europsku Uniju uz sve svoje blagodati donosi barem jednu negativnu stvar. Ulaskom na zajedničko tržište događa se situacija u kojoj države, poglavito male države, ne određuju niti količinu niti vrstu proizvoda koje će plasirati na to tržište. To je određeno izvana od same Unije odnosno od samog tržišta. Zbog takve situacije koja se može očekivati u budućnosti očito je da će se izgubiti na zaštiti nacionalnih interesa. Stoga bi ZERP trebalo postaviti obrnutu tezu koja bi ga stavljala kao preduvjet stupanja u Uniju, a ne kao zapreku.

Iako vjerujem kako su postojali određeni pritisci od strane Europske Unije i svojevrsne prijetnje od strane naših susjeda, donošenje ZERP-a ne bi trebalo značiti odstupanje od "Europe". Riječ je o dva pojma koja nose u sebi određene proturiječnosti, ali to ne podrazumijeva međusobnu isključivost. Vjerujem da Vlada ima razloga za strah oko ulaska

¹ dalje ZERP

² poput proizvodnje energije korištenjem vode, struje i vjetra

obzirom na vanjske pritiske, ali problem treba sagledati iz šire perspektive. Da se Vlada na početku pregovora postavila drugačije oko svog ulaska u Uniju, dakle ne kao da nam život ovisi o tome, vjerujem kako ne bi sada bila u situaciji gdje mora podilaziti "Europi" na uštrp vlastitih interesa. Zaključujem kako upravo zbog toga njezino opravdanje za ukidanje³ ZERP-a je zapravo pozivanje na vlastitu pogrešku, napravljenu mnogo ranije.

Mnogi zaboravljaju da ne tako davno u trenutku početka Hrvatske borbe za neovisnost je poduzet korak, kao odgovor na srpsku agresiju, s ciljem zaštite svih interesa unutar države. U tom trenutku mnoge velike sile nisu odobravale Hrvatsko odstupanje, a time narušavanje cjelovitosti iste, iz Jugoslavije. Uspoređujući taj primjer s primjerom ZERP-a možemo naučiti da ponekad se više može postići suprostavljanjem "Golijatu", a ne pukim podilaženjem volji velikih.

Očito je kako sa sve intezivnijim približavanjem Europskoj Uniji proporcionalno slabi mogućnost proglašavanja ZERP-a prema članicama Unije. Jedino čemu se nadam jest da će se u budućnosti pogledom unatrag odluke o *Zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu* doživiti kao sramota, a ne kao trijumf Hrvatske Vlade i Hrvatkog sabora.

³ Odluka koja govori kako se ZERP neće odnositi na članice Unije je jednaka njegovom ukidanju budući da iako nije upućena prema svim državama, smisao zaštite Jadrana je povezan sa zaštitom od država koje ga iskorištavaju, a to su prije svega dvije članice Europske Unije, Italija i Slovenija.